

Анотація та реферування

Анотація (від лат. *annotatio* - «зауваження») - це короткий виклад змісту первинного документа, складений у результаті компресії тексту оригіналу та який кількома рядками дає уявлення про його тематику.

Уміння анотувати прочитану літературу допомагає оволодінню навичками реферування. У зв'язку зі своєю стислістю анотація не допускає цитування, в ній не використовуються смислові шматки оригіналу, а основний зміст першоджерела передається "своїми словами". Її особливість - використання мовних оцінних кліше, яких немає в рефераті. Зміст анотації передається своїми словами (ззовні), тобто у формулюваннях референта.

Суть анотування полягає в максимальному скороченні об'єму джерела інформації при збереженні його основного змісту. У процесі компресії першоджерела в анотації перераховуються питання, що висвітлюються в ньому, при цьому їх зміст не розкривається, але дається відповідь на запитання: "Про що говориться в первинному тексті?".

Висока міра узагальнення матеріалу в анотації призводить до особового, суб'єктивного забарвлення формулювань. А це, у свою чергу, призводить до необхідності введення в анотацію кліше й оцінно-оформлювальної термінології, наприклад:

1. The title of the text (abstract).

2. The main idea of the text.

The text is headlined...

The headline of the text I have read is...

The main idea of the text is...

The text is about...

The text deals with...

The text touches upon...

The text is concerned with...

The text is devoted to...

The text dwells upon.

The text highlights.

The text discusses.

The text presents.

The purpose of the text is to give the reader some information on...

The intention of the text is.

The subject of the text is.

The aim of the text is to provide the reader with some material (data) on...

3. The contents of the text

a) The author starts by telling the reader that... the text. At the beginning of the text the author describes (dwells on, touches upon, explains) that.

B) The author writes (states, stresses, describes, thinks, points out) that...

The author also provides the information on.

The problems of... are considered. are covered. are formulated. are also presented. are studied.

Thereafter,...

The text describes...

It was noted.

The second part is concerned with.

C) According to the text...

Further the author reports (says) ... First, second,.

Then (after that, further on, next) the author passes on to, goes on to say that., gives a detailed (brief) analysis (description).

The text goes on to say that...

D) In conclusion...

The author comes to the conclusion that...

The general consideration is supported by.

The text ends with.

The text ends with the depiction (analysis) of.

4. Target group. The text is interesting, useful for (students, pupils, scientists etc).

Анотація складається з таких частин:

1) вступної, що включає бібліографічний опис (переклад заголовка, відомості про автора, вихідні дані, рік видання, кількість сторінок тощо);

2) описової, де вказуються найбільш характерні положення роботи, що виокремлюють її серед інших, схожих за тематикою й цільовим призначенням;

3) заключної, в якій повідомляється, кому адресовано друкований твір, та вміщується один-два висновки щодо змісту оригіналу.

Вимоги до складання анотації:

1. Лаконічність, тобто простота і ясність мови тексту, що виражається у використанні простих речень і простих тимчасових форм в активі й пасиві, відсутності модальних дієслів та їх еквівалентів, заміні складних синтаксичних конструкцій простими.

2. Логічна структура, що проявляється в чіткому діленні її тексту на дві або три складові частини.

3. Відповідність форм, тобто в текст анотації обов'язково вводяться безособові конструкції та окремі слова (наприклад, дієслівні висловлювання: повідомляється про..., детально описується..., коротко розглядається... тощо), за допомогою яких відбувається введення й опис тексту оригіналу.

4. Облік видів науково-технічної літератури, що передусім стосується оформлення титульного аркуша науково-технічної публікації та його відображення у вступній частині.

5. Точність при перекладі заголовка оригіналу, окремих формулювань і визначень.

6. Використання загальноприйнятих скорочень, слів.

7. Єдність термінів і позначень.

За змістом і цільовим призначенням анотації можуть бути довідковими, описовими, реферативними, рекомендаційними та критичними.

Після прочитання оригінального тексту студенти на практиці застосовують отримані теоретичні знання з упушення вторинного тексту. При цьому їм рекомендують виконувати наступні завдання і вправи, що допомагають анотуванню:

- знайдіть в абзаці речення, висловлювання, що може служити заголовком;

- знайдіть і відмітьте абзаци, що містять конкретну інформацію;

- визначте кількість фактів, що викладаються в тексті;

- узагальніть абзац в одне речення;

- знайдіть у кожному абзаці головну, основну інформацію та додаткову, роз'яснювальну;

- викладіть основні положення тексту у вигляді плану;

- опустіть в абзаці всі вставні речення, а в реченнях - вставні слова й описові (додаткові) конструкції;

- замість описів або підрядних речень використайте узагальнюючі слова;
- опустіть усі повтори і приклади, окрім фактів (чи даних), в яких подається важлива інформація;
- використайте лексичне й граматичне перефразування;
- виділіть ключові слова і фрагменти в кожному відміченому за мірою інформативності абзаці;
- узагальніть матеріал;
- складіть логічний план тексту тощо.

Зважаючи на вищевикладене, студенти другого курсу повинні вміти:

- виділяти головну і додаткову інформацію тексту;
- скорочувати і спрощувати текст;
- висловлювати свою думку про прочитане.

Упродовж реалізації процесу навчання реферуванню слід враховувати, що реферування – це не просто короткий переказ у письмовому вигляді або у формі публічної доповіді змісту наукової праці чи тематичної літератури. **Реферування** – це, передусім, креативний мовно-розумовий процес аналітичної переробки текстової інформації, що базується на мовленнєвій компетенції. Семантичний аналіз цього поняття вказує на його походження від терміну «реферат» (нім. referat < лат. referre – доповідати, повідомляти), що має два значення: 1 – доповідь на певну тему, що охоплює огляд відповідних літературних та інших джерел; 2 – стислий виклад змісту наукової праці, статті.

Із метою розвитку й активізації усвідомлення необхідності та корисності володіння іноземною мовою *на першому етапі* здійснюється процес актуалізації мотиваційної основи навчання реферуванню. З цією метою доцільно ознайомити студентів:

- із основними поняттями і специфікою реферування;
- із функціями і цілями реферування (інформативна, пошукова, індикативна, довідкова, сигнальна, адресна, комунікативна);
- із цільовими настановами реферування (включення, виключення, узагальнення);
- із методами подання реферативного матеріалу (екстрагування, перефразування, інтерпретація);
- із типами рефератів (монографічний, зведений, оглядовий, розповідний, інформативний та ін.) і алгоритмом їх складання (вибір способу охоплення першоджерела, побіжне ознайомче читання, конструювання тексту реферату, критичний аналіз, оформлення і редагування);
- із стилістичними, лінгвістичними і лексико-граматичними особливостями реферативного висловлювання.

У процесі читання тексту з метою його подальшого реферування можна виділити три основні етапи:

1. Етап пізнавального орієнтування в тексті, тобто орієнтування в текстовій інформації у вигляді „змістовного групування” і виділення „змістовних опорних пунктів”.

2. Етап реконструкції логічної структури й узагальнення інформації, що сприймається.
3. Етап згортання узагальненої інформації до рівня реферату.

Таким чином, при реферуванні йдеться, перш за все, про наскрізне читання, це стосується використання певних частин тексту, чи змістовних інтерпретацій тексту. Головне – це вибір інформації, що стосується основних елементів змісту тексту, і найбільш компактне її пред'явлення. Окрім того, в процесі реферування відбувається виключення другорядних, мало суттєвих фактів, що не стосуються об'єкту дослідження і його основних характеристик. Отже, відбувається виділення найбільш важливої інформації й передання її у формі реферату.

Контроль якості практичного застосування здобутих знань може бути поточним або підсумковим. Із метою підсумкового контролю можна використовувати такі типи рефератів: реферат-резюме – коротке резюме (висновок) прочитаного, або реферат-конспект – який є більший за об'ємом і який включає в себе всі основні положення оригіналу.

Складання розповідних, інформативних або критичних рефератів пропонується як один із різновидів самостійної роботи при підготовці до обговорення певної фахової теми. Як домашнє завдання задається опрацювати додаткові джерела або самостійно вивчити окремі проблеми, використовуючи одне або декілька джерел інформації, і представити їх у вигляді реферату.

З метою поточного контролю можна запропонувати студентам вправи, що дозволяють оцінити їхні навички цілісного сприйняття тексту, виділення основної інформації і вміння передати її в стислій формі, наприклад:

- сформулювати основну думку певних абзаців текстового матеріалу рідною або іноземною мовами;
- дати заголовок кожному абзацу, використовуючи або не використовуючи слова з цього абзацу;
- виділити речення, які містять основну / додаткову інформацію;
- скоротити речення за рахунок уточнюючих слів;
- дати відповіді на запитання і на їх базі скласти анотацію певною мовою тощо.

Таким чином, використання реферування професійно-орієнтованих текстів як форми поточного або підсумкового контролю має певні переваги, що відображаються в діяльному характері цієї форми контролю, а саме: 1) у відповідності до вимог щодо змістовної та конструктивної валідності; 2) в ефективності прикладного використання набутих професійних умінь аналізу і систематизації при вирішенні завдань; 3) у можливості поєднання процесів освіти й навчання із самоосвітою і самонавчанням.